

Posudek bakalářské diplomové práce

Název práce: **Rukopisný slovník litevštiny z první poloviny 19. století z
Knihovny Národního muzea**

Studijní obor: *Východoevropská studia*

Autorka práce: *Anna Tollarová*

Vedoucí práce: *doc. PhDr. Ilja Lemeškin, Ph.D*

Oponent: *Mag. Vaidas Šeferis, Dr. phil.*

Předkládána práce je hodnocena:

1. Z hlediska obsahového záměru, naplnění zadání a zpracování předepsané literatury:

velmi dobře

2. Z hlediska požadavků na jazykovou správnost (jazykové a jiné pravopisné chyby):

jako vyhovující

3. Z hlediska požadavků na formální úpravu, požadovaný rozsah, dodržování citačních norem, odkazy a bibliografii:

dobře

4. Připomínky, náměty, otázky k rozpravě:

Anna Tollarová předložila k posouzení zajímavou a hodnotnou bakalářskou práci. Věnuje se v ni otázce autorství a datace anonymního rukopisného litevského slovníku z 19. století, který se nachází ve sbírkách Národního muzea. Vedoucí bakalářské práce prof. Ilja Lemeškim se tomuto lexikografickému dílu věnoval před několika lety v řadě svých článků, Anna Tollarová nyní na jeho výzkum navazuje z cílem ověřit a upřesnit závěry Ilji Lemeškina. Důležitou součástí práce je také

příprava textu *Slovníku* (t. j. jeho digitalizace) k eventuálnímu vydání. To vše umožňuje bakalářskou práci Anny Tollarové označit za úspěšnou a doporučit ji k obhajobě. Zkusme se nyní podrobněji podívat na její kladné a záporné stránky.

Kladně hodnotíme celkovou koncepci práce, t. j. zevrubnou analýzu zajímavého rukopisného *Slovníku*: autorka dobře uspořádala fakta, textologické aspekty analýzy a kontextové údaje a je vidět, že se svému tématu věnovala pečlivě. Za velmi povedené pasáže pokládáme úvahy o místě *Slovníku* v kontextu celkového díla Čelakovského, chvályhodná je také snaha o alternativní návrhy autorství *Slovníku* (Erben, Šafařík). Přesvědčivě jsou napsány pasáže o dataci *Slovníku*, zejména chronologické úvahy v kontextu změn pravidel českého pravopisu. Hlavní závěry analýzy – tzn. autorství Čelakovského a datace *Slovníku* do let 1825 (zahájení práce) a 1842 (sestavení stávající verze) – jsou dobře podloženy a nevyvolávají zásadní otázky.

Práce však ne vždy naplňuje svou celkovou koncepci v dílčích aspektech. Nejvíce otazníku vyvolává kapitola „Povaha Litevského slovníku. Jeho záměr, účel, opodstatnění“. Anna Tollarová se v ni snaží poskytnout strukturní analýzu *Slovníku* a v obecných rysech se jí to daří celkem dobře: lze bez větších námitek souhlasit s navrženým tříděním hesel, s analýzou jejich účelovosti, s úvahami ohledně návaznosti *Slovníku* na další odborné zájmy Čelakovského. Avšak při podrobném četní vystává řada výtek a otázek:

1. Jaká jsou kritéria výběru „vzorových“ hesel? Proč autorka zvolila právě tato hesla?
2. Proč kolísá homogenita popisu hesel? Některé jsou popsány velmi detailně (*Giltiné, žilvitis*) a některé jsou uvedeny pouze v podobě jednoho řádku (s. 44–48).
3. Struktura popisu vzorových hesel je z odborného hlediska diskutabilní: je nutné mnohem exaktněji vymezovat zdrojový textový segment (excerpce z rukopisného *Slovníku*) a explikativní segment, neboť nyní je složité poznat, kde končí citát ze slovníku a kde začíná jeho explikace. V explikativním segmentu zase je nutné přesněji vymezit etymologie navržené jinými autory a etymologické úvahy autorky práce.

Zmíněné nedostatky nepovažujeme za tolik závažné, abychom zpochybnili celou práci, nicméně prozrazují její symptomatickou nevyrovnanost: etymologie je jednou z nejsložitějších odvětví jazykovědy a vyžaduje hodně zkušeností a vysokou míru profesionality, kterou u bakalářské práce téměř nelze očekávat. Buď bylo třeba se vůbec nepouštět do interpretací navržených etymologií, nebo (což bychom oče-

kávali spíše) zmíněnou kapitolu několikanásobně rozšířit po stránce kvalitativní a kvantitativní. V nynější podobě bakalářské práce čtenář sice poměrně dobře rozumí argumentačnímu rámci zmíněné kapitoly (např. romantizující výklady slov za účelem nalezení baltoslovanských shod nebo paralely mezi tematikou hesel ve *Slovníku* a odbornými zájmy Čelakovského atd.), ale při četní vzorových hesel se ztrácí v tom, kterak tato hesla onen rámeček mají osvětlit či vyvrátit. Podtrženo a sečteno, kapitola svůj účel splňuje, ale bylo by třeba v budoucnu (např. v magisterské práci) ji zásadně přepracovat.

Ostatní kapitoly práce jsou napsány již mnohem kvalitněji a tolik otázek nevyvolávají. Jsou čtivé a prozrazují dobrou připravenost autorky. Jeden z nejpoutavějších a dobře představených „případů“ je příběh dopisu Vlastimila Kamarýta Čelakovskému, jež slouží jako základní kámen pro stanovení autorství *Slovníku*. Zde navrhuje k diskuzi následující aspekt: Anna Tollarová cituje první větu ze zmíněného dopisu (*Ten Letavský Slownjk giž bych rád widěl hotowj z mnohých přjčin i proto abych gednau od tebe aspoň slowem pozdrawen byl*, s. 17) a interpretuje jej následovně: „[...] odesílatel touží být osloven litevsky a slovník má pomoci porozumění případnému pozdravení“ (s. 17; toto tvrzení se opakuje také na s. 58). Nemohli bychom však tuto větu chápat mnohem jednodušeji? Kamarýt si přeje, aby Čelakovský konečně dopsal ten slovník a našel čas také na návštěvu svého kamaráda?

Druhý podnět k diskuzi vychází z identifikace zdrojů rukopisného slovníku a týká se Kristijonase Donelaitise: domníváme se, že jeho *Roční doby* by měly být označeny za jeden z primárních zdrojů pro *Slovník*. Jednak Čelakovský *Roční doby* vlastnil, a jednak v inkriminované době představoval Donelaitisův epos téměř jediný přístupný rozsáhlý souvislý text v litevštině (kromě slovníků a gramatik). Kontakt s Donelaitisem se jeví jako nevyhnutelný. Analýza slovní zásoby *Slovníku* by určitě odhalila mnohem víc donelaitismů.

Povinností oponenta je uvést drobnější nedostatky práce. Našli jsme několik pravopisných a stylistických prohřešků:

Pražskou profesoru Čelakovskému zřejmě zhatilo udání (s. 15).

Tento úzus přátelské komunikace platit i v druhé polovině 19. století. (s. 18)

Neshoda ve výkladu slova Odra je možno vysvětlit (s. 25)

(...) zájem nejen o folklor, ale především o botaniku podporují myšlenku Čelakovského autorství Slovníku (s. 33)

Čelakovský vyžíval zmíněné slovníky (s. 56)

Z etymologického hlediska jsme skupiny rozdělily na dvě základní skupiny (s. 59).

Pelyněk je v současné litevštině diemedis, nikoli dievmedis (s. 44).

Máme sufix *-ininkas*, nikoli *-inkas*, jak se uvádí na s. 53.

Bylo by sympatické, kdyby autorka nepoužívala anachronismy *Pobaltí* (s. 12; mělo by být *Baltské země* resp. *státy*) a *barbarismus* (např. „Barbarský novotvar, který si Čelakovský dovoluje v dopisu užít“, s. 18: v polovině 19. st. neexistovala spisovná litevština, v kontextu které bychom mohli hovořit o barbarismech).

Oponent má potěšení, že může jistou drobností přímo přispět k bakalářské práci Anny Tollarové: v textu práce ponechaná „nerozluštěná“ slova z rukopisu totiž lze poměrně snadno přecíst jako tzv. německý current následovně: *Erdbestreuer* (s. 42); *Tausendschön*, *Amaranth*, *Marsliebe* (s. 51); *Schneeglöckchen*, *Schneeflocke* (s. 52).

Přes všechny zde sepsané problematické aspekty považujeme práci za přínosnou a dobrou a doporučujeme ji k obhajobě.

Celkový návrh hodnocení:

dobře (C)

V Brně, dne 23. 8. 2016

Vaidas Šeferis